

Зінаїда ОМЕЛЬНИЦЬКА, редактор

ЗМІНА ПОСТАЧАЛЬНИКА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ: ЯК КОРИГУВАТИ ПДВ

Акценти цієї статті:

- якими нормативними актами регулюється зміна постачальників електроенергії;
- як коригувати суми ПДВ при зміні постачальника електроенергії.

Нормативна база і терміни

Основними нормативними документами, якими регулюється розподіл і продаж електроенергії, є:

- Закон від 13.04.17 р. № 2019-VIII «Про ринок електроенергії» (далі – Закон № 2019);
- Правила роздрібного ринку електроенергії, затверджені постановою НКРЕКП від 14.03.18 р. № 312 (далі – Правила № 312).

Крім того, є роз'яснення ДФС, викладені в Індивідуальних податкових консультаціях, зокрема:

- від 04.02.19 р. № 384/6/99-99-15-03-02-15/ІПК (далі – ІПК № 384);
- від 18.02.19 р. N 587/6/99-99-15-03-02-15/ІПК (далі – ІПК № 587);
- від 21.02.19 р. № 655/6/99-99-15-03-02-15/ІПК (далі – ІПК № 655, докладніше див. на с. 19 цього номера).

Для кращого розуміння ситуації наведемо деякі терміни зі ст. 1 Закону № 2019, які будемо використовувати в консультації:

- **розподіл електроенергії** (далі – розподіл) – транспортування електроенергії від електроустановок її виробників або електроустановок оператора системи передачі мережами оператора системи розподілу, крім постачань електричної енергії;
- **електропостачальник** – суб'єкт господарювання, що здійснює продаж електричної енергії за договором постачання електричної енергії споживачеві;
- **оператор системи передачі** – юрособа, відповідальна за експлуатацію, диспетчеризацію,

забезпечення технічного обслуговування, розвиток системи передачі та міждержавних ліній електропередачі;

- **оператор системи розподілу** – юрособа, відповідальна за безпечну, надійну й ефективну експлуатацію, технічне обслуговування і розвиток системи розподілу електроенергії;
- **роздрібний ринок електроенергії** (далі – роздрібний ринок) – система відносин, що виникають між споживачем електроенергії та електропостачальником у процесі постачання електроенергії, а також іншими учасниками ринку, які надають послуги, пов'язані з постачанням електроенергії;
- **споживач** – особа (фізособа, у тому числі підприємство, або юрособа), яка купує електричну енергію для власного споживання.

Відносини на роздрібному ринку

З 1 січня 2019 року роздрібне постачання електричної енергії споживачеві здійснюється на підставі відповідних договорів про розподіл (передачу) і продаж (постачання) електроенергії (пп. 1.2.1 Правил № 312). Тобто діяльність енергозабезпечувальних компаній поділяється на діяльність із розподілу електроенергії (у т. ч. експлуатації електромереж) та з її постачання.

Зверніть увагу! З 1 січня 2019 року постачальника електроенергії споживач може вибирати самостійно.

У договорі про постачання електричної енергії споживачеві зазначається вибір споживача (вибрана ним комерційна пропозиція).

Оператор системи розподілу електроенергії безпосередньо до споживача отримує плату за послуги з розподілу (передачі) електроенергії або від споживача, або від постачальника електроенергії, який вибраний (крім постачань електроенергії постачальником універсальних послуг або «останньої надії» у випадку, якщо споживач не вибере постачальника самостійно) (пп. 1.2.6 Правил № 312). Якщо споживач оплачуватиме послуги з розподілу електроенергії її постачальникові, то до ціни (тарифу) на електроенергію включаються, зокрема, ціни (тарифи) на послуги розподілу електроенергії (ІПК № 655).

Нагадаємо, що платники ПДВ, які здійснюють постачання, передачу, розподіл електроенергії, визначають дату виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту за касовим методом (п. 44 підрозд. 2 розд. XX Податкового кодексу, далі – ПК). У тому числі й у разі, коли до складу вартості такої електроенергії включається також вартість послуг з її розподілу (передачі) (ІПК № 587).

Так, згідно з п. 44 підрозд. 2 розд. XX ПК постачальники електроенергії повинні:

- визначати податкові зобов'язання з ПДВ за касовим методом, тобто на дату перерахування безпосередньо споживачем або через будь-яку третю особу грошей на банківський рахунок (у касу) оператора як оплати таких послуг;
- скласти та зареєструвати в ЄРПН податкову накладну (далі – ПН) за такою операцією на споживача.

Коригування ПДВ

Як правило, суб'єкти господарювання – споживачі отримують електроенергію на умовах передоплати. Розглянемо, з якими проблемами можуть зіткнутися платники ПДВ у зв'язку зі зміною постачальника електроенергії.

Якщо була переплата за електроенергію

Податкові зобов'язання з ПДВ виникли у постачальника електроенергії на дату отримання від покупця передоплати. Але фактичне постачання електроенергії здійснюватиме новий по-

стачальник (у т. ч. постачальник універсальних послуг).

У цьому випадку постачальник, що отримав передоплату від покупця, перераховує цю суму новому постачальникові. І на дату перерахування грошей його податкові зобов'язання з ПДВ підлягають коригуванню згідно з п. 69 підрозд. 2 розд. XX ПК.

Коригування податкових зобов'язань здійснюється на підставі розрахунку коригування (далі – РК) до ПН.

На замітку! Норма п. 69 підрозд. 2 розд. XX ПК діє тимчасово – до 1 квітня 2019 року.

Виходить, що в разі зміни постачальника електроенергії:

- **попередній постачальник**, що отримав передоплату від споживача, повинен на дату перерахування цієї суми новому постачальникові скласти РК і направити його споживачеві для реєстрації в ЄРПН;
- **новий постачальник** електроенергії на дату отримання грошей від попереднього постачальника повинен оформити ПН на споживача електроенергії;
- **споживач**, отримавши від старого постачальника РК, повинен відкоригувати раніше відображений податковий кредит і відобразити податковий кредит на підставі ПН, отриманої від нового постачальника.

Нагадуємо! Відповідальність за несвоєчасну реєстрацію від'ємного РК несе покупець, оскільки на нього покладено обов'язок зареєструвати такий РК в ЄРПН.

Якщо була заборгованість за електроенергію

Постачальник поставив електроенергію споживачеві, а той не розрахувався з ним, а потім узяв і змінив постачальника. Що ж відбудеться в цій ситуації?

Зміна постачальника за наявності заборгованості споживача припускає **відступлення права вимоги грошового боргу** (див. ІПК № 384).

Для довідки. Відступлення права вимоги – операція з перевідступлення кредитором прав вимоги боргу третьої особи новому кредиторові. Може відбуватися з попередньою або подальшою компенсацією вартості такого боргу старому кредиторові або без такої компенсації (пп. 14.1.255 ПК).

Повернемося до нашої ситуації. Як відомо, постачальники електроенергії відображають податкові зобов'язання з ПДВ за касовим методом, тобто на дату отримання оплати від споживача. Отже, старий постачальник електроенергії списує дебіторську заборгованість, яка виникла у зв'язку з постачанням споживачеві електроенергії (оплата не надійшла). На дату списання заборгованості старий постачальник повинен нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ, оскільки списання дебіторської заборгованості у цьому випадку вважається іншим видом компенсації вартості товарів (послуг) (ЗІР, категорія 101.06).

Порядок дій постачальників електроенергії при передачі заборгованості споживача викладено в ІПК № 384 таким чином:

- на дату списання дебіторської заборгованості за поставлену електроенергію **старий поста-**

чальник повинен оформити і зареєструвати в ЄРПН ПН на споживача такої електроенергії. Причому споживач електроенергії повинен зменшити отриману від старого постачальника на підставі цієї ПН суму податкового кредиту – шляхом нарахування податкових зобов'язань на підставі п. 198.5 ПК. Аргумент ДФС для нарахування податкових зобов'язань: гроші за поставлену електроенергію фактично будуть перераховані новому постачальникові, якому старий постачальник відступив право вимоги боргу. Завважимо, що ця підстава для нарахування податкових зобов'язань, запропонована ДФС в ІПК № 384, не підпадає під жодну з підстав, наведених у п. 198.5 ПК. Крім того, раніше ДФС не спорила за право покупця (боржника) на податковий кредит за придбаними товарами (послугами) у разі заміни кредитора (ІПК від 03.11.17 р. № 2504/ІПК/21-22-12-01). Адже заміна кредитора ніяким чином не повинна впливати на розрахунки з бюджетом. Тобто перший кредитор нараховує податкові зобов'язання, а покупець (боржник) – відображає податковий кредит;

- **новий постачальник** на дату отримання від споживача грошей у рахунок оплати заборгованості за електроенергію, поставлену попереднім постачальником, не складає ПН, оскільки постачання цієї електроенергії було здійснене старим постачальником.

ВИСНОВКИ

Платники ПДВ, які здійснюють постачання, передачу і розподіл електроенергії, визначають дату виникнення податкових зобов'язань і податкового кредиту за касовим методом.

При передачі переплати за електроенергію від старого постачальника до нового старий постачальник повинен відкоригувати податкові зобов'язання, а споживач – податковий кредит на підставі ПК.

У свою чергу, новий постачальник при отриманні грошей від старого постачальника повинен нарахувати податкові зобов'язання, а споживач – відобразити податковий кредит на підставі ПН, отриманої від нового постачальника.

При передачі суми заборгованості за спожиту електроенергію новому постачальникові споживач, на думку ДФС, втрачає право на податковий кредит.